

IN MEMORIAM

Christina Raitta

Den 23 augusti 2000 avled i sitt hem Sällskapets tidigare ordförande professor Christina Raitta i en ålder av 64 år. Hon föddes i Helsingfors den 16 maj 1936, men tillbringade en del av sin barndom i Tyskland. Studentexamen avlade hon 1954 vid Laguska skolan i Helsingfors och inledde studierna vid universitetets medicinska fakultet.

Efter snabbt genomförda studier avlade hon medicine licentiatexamen 1961 och inriktade sig därefter målmedvetet på ögonsjukdomar. Hennes första lärare var den legendariske professorn Signe Löfgren vid Diakonissanstalten i Lahtis. Därefter tjänstgjorde hon som assistentläkare vid HUCS Ögonklinik och fick specialisträttigheter i oftalmologi 1966.

Redan under specialistutbildningen intresserade hon sig för forskning. Christina Raittas doktorsavhandling från 1965 behandlade ventromboser i näthinnans blodkärl. Det var en omfattande undersökning, som baserade sig på långtidsuppföljning och mångsidiga undersökningar av 400 patienter.

Den professionella karriären fortsatte raskt, och hon utnämndes till docent i ögonsjukdomar vid Helsingfors universitet redan 1968. Senare (1980) avlade hon ytterligare subspecialitetsexamen i neurooftalmologi.

Under hela sin yrkeskarriär förblev Christina Raitta HUCS ögonklinik

trogen. Efter specialiseringen tjänstgjorde hon till en början som specialistläkare, men den längsta enhetliga perioden verkade hon som klinikens administrativa biträdande överläkare i 14 år från 1972 till 1986. Den uppgiften skötte hon med stor skicklighet och diplomati med klinikens bästa som ständigt mål.

Hon förmådde driva sin sak ofta tack vare sina gedigna kunskaper och övertyga genom goda sakargument. Christina Raitta var en målmedveten viljemänniska. Hon var flitig och hade en stark plikt känsla.

En del manliga assistenter minns hur hon på 1970-talet ondgjorde sig över att pappor fick rätt att ansöka om föräldraledighet, vilket hon inte hade någon som helst förståelse för.

Christina Raitta organiserade klinikens undersökningsavdelning till en högklassig enhet, som tjänade både neurooftalmologin och glaukomforskningen, två områden som stod henne nära. Under sina sista år omorganiserade hon avdelningen så, att undersökningsavdelningen och glaukomklinikern utgjorde en och samma enhet.

Den neurooftalmologiska verksamheten ledde till nära samarbete med barnneurologernas forskningsgrupp på Barnklinikern som framför allt hade undersökt sjukdomar som hör till det finländska sjukdomsarvet. Där var hennes andel som forskare i ögonsjukdomar avgörande. Undersökningarna om de neuronala lipofuskinoserna har fått stor internationell uppmärksamhet.

I samarbete med Institutet för arbetshygien forskade hon också bl.a. i kol-svavlets toxikologiska effekter på synsystemet.

Christina Raittas tredje centrala forskningsområde gällde en av våra folksjukdomar, glaukom. Under hennes ledning samlade ett internationellt glaukomsymposium i Hyvinge 1984 framstående forskare från hela världen.

Som kirurg var hon mån om att aldrig genom kirurgiska åtgärder vålla patienten skada. Vid valet av behandlingsform var hon ofta konservativ och valde den metod som innebar minst risker för patienten. Men duktiga operatörer gav hon gärna erkännande.

År 1986 valdes Christina Raitta till biträdande professor vid Ögonklinikern.

Som lärare och forskningsledare var hon klar och tydlig. Vid sin avdelning hade hon som bäst ett halvt dussin

unga, mest kvinnliga assistenter som arbetade på sina doktorsavhandlingar. Ett vanligt råd hon gav var att forska på förmiddagen då hjärnan var utvilad och göra rutinarbete på eftermiddagen. Hon lyssnade aktivt och uppskattade andras synpunkter.

Christina Raitta kombinerade stor kompetens och djup humanism. Hon rönt stor beundran av sina patienter både på kliniken och vid privatmottagningen i Eira, som alltid kunde kontakta henne vid behov. En patient var för henne alltid en person med ett namn.

Finska Läkaresällskapet stod Christina Raittas hjärta mycket nära. Hon invaldes i styrelsen redan år 1975 och var efter det starkt knuten till Sällskapet. Hon valdes till vice ordförande 1989, och nästa år valde Sällskapet Christina Raitta till sin första kvinnliga ordförande för två år. Som hennes nära medarbetare under den här tiden vet jag hur mycket den perioden betydde för henne.

Cancersjukdomen tvingade Christina att sjukpensionera sig från början av år 1995. Den mångåriga och sega kampen kämpade hon med gott mod och värdighet. Den sista sommaren fick hon uppleva på sin kära Bockholmen i Pellinge skärgård omgiven av en stor skara barnbarn.

HENRIK TEIR

Henrik Carpelan

Den 19 februari 2001 dog psykoanalytikern, med. o. kir. dr. Henrik Carpelan 78 år gammal i sitt hem i Helsingfors av lungcancer som hade diagnostiserats i början av 1996. Efter cytostatikabehandling den våren var han symtomfri fram till sommaren 1999 och kunde under de mellanliggande tre åren länge vistas i Frankrike tillsammans med sin bretonskfödda hustru Anne.

Han föddes den 17 november 1921 i Helsingfors som äldste son till riddarhusgenealogen, universitetssekreteraren Tor Carpelan. I familjen fanns ytterligare två barn, en äldre syster och en yngre bror. Denne betecknade i sitt tal vid Henriks begravning deras barnoms- och uppväxtmiljö som harmonisk. Henrik gick i Svenska Normallyceum varifrån han blev student 1939.

Han deltog i kriget som frontofficer och sårades allvarligt med en kvardröjande deformation av högra handloven som ett bestående men.

År 1948 avlade han medicine licentiatexamen och arbetade från 1950 fram till 1955 som assistentläkare vid Lappvikens sjukhus. Han blev specialist i nerv- och sinnessjukdomar 1954. Från sistnämnda år till 1956 var han ansvarig läkare för Psykoterapeutiska Vårdhemmet och åren 1956–1957 fungerade han som föreståndare för Folkhälsans mentalhygieniska byrå i mellersta och östra Nyland. Hösten 1957 disputerade han på en avhandling om psykiska rubbningar hos strumaopererade patienter, den första avhandlingen hos oss med anknytning till psykosomatiska tankegångar.

Henrik Carpelans intresse för psykoanalys och för psykodynamisk psykiatri förenade honom med den grupp som i början av 1950-talet grundade och samlade sig kring Föreningen för psykoanalysens främjande med personer som Yrjö Alanen, Eero Valanne, Martti Paloheimo, Johan Runeberg och Oscar Parland som kärntrupp. Åren 1955–1957 var Carpelan föreningens ordförande. I konsekvens med denna sin orientering inledde han sin egen psykoanalys i Helsingfors hos Stig Björk som nyss återvänt från Sverige där han fått analytiskt utbildning. Ett par år senare, hösten 1957, två dagar efter sin disputation, flyttade han med sin familj till Genève för att där erhålla psykoanalytisk utbildning.

Sex år senare återkom han till Finland och blev 1965 sekreterare för den då nybildade psykoanalytiska studiegruppen i Finland. Arbetsparet och vännerna Veikko Tähkä, ordförande för studiegruppen, och Henrik Carpelan utvecklade tillsammans under de följande åren den organisatoriska basen för Finlands psykoanalytiska förening och för den psykoanalytiska utbildningen i dess hägn, här kom hans kontakter med Mellaneuropa och hans språkkunskaper väl till pass. År 1967 var den begynnande föreningens medlemsantal 12, i dag är det 170. Carpelan fortsatte som sekreterare t.o.m. 1971, varefter han var föreningens ordförande de följande tre åren. En annan senior och pionjär, Eero Rechartt, har tacksamt karakteriserat Carpelans insats med orden: "Föreningens tidiga historia är skriven med Henrik Carpelans handstil".

En ännu mer avgörande roll spelade Carpelan för introduktionen av psykoanalytisk gruppsykoterapi i vårt land. Han var där den främste läraren och i många år dess självskrivna ordförande, senare blev han dess hedersmedlem. Från 1980 och tolv år framåt var han också styrelsemedlem i Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse. Han publicerade under dessa år också ett flertal vetenskapliga artiklar om psykoanalys och gruppsykoterapi.

Henrik Carpelan var en energisk, initiativrik och orädd människa, lidelsefullt hängiven de intresseinriktningar och det arbete han valt. Den påfallande och beundransvärda hållfastheten i hans personlighet kom tydligt till uttryck, exempelvis i hans förmåga att samtidigt hålla fast vid sina egna tankesätt och respektfullt samarbeta med andra som tänkte annorlunda. Detta gällde både samarbetet med icke-analytiskt orienterade kolleger och psykoanalytiker med någon annan orientering än han själv. Å andra sidan var han inte rädd – om han ansåg det vara av vikt – att framföra en avvikande uppfattning. Denna nyanserade samarbetsförmåga över åsiktsgränser hos honom var, skulle jag hävda, om inte unik, så åtminstone ovanlig. Den utgjorde också en av förutsättningarna för hans centrala roll i uppbyggandet av Finlands Psykoanalytiska Förening.

Hans livlighet, entusiasm och intellektuella rörlighet var påfallande och ovanliga i denna vår generellt tämligen

trögrörliga intellektuella miljö och ledde till att han snarast, så finländsk han än var till sitt ursprung, snarast verkade mellaneuropeisk. Också därför föreföll det naturligt att han som pensionär gärna tillbringade delar av året i sin hustrus ursprungliga hemland. Förmåga till intresse, inlevelse och vänskap hade han i rikt mått, och eftersom de åtföljdes av trofasthet och omsorg om gamla vänner, blev han ofta omtyckt av dem han kom i beröring med.

MIKAEL ENCKELL

Guido Gothoni

Medicinalrådet, med.lic. Guido Danilo Gothoni avled oväntat den 11 augusti 2000 i Helsingfors i en ålder av 76 år efter en akut sjukdomsattack. Han var född 29.6.1924 i Nurmijärvi där hans far Nils var verksam som kemist vid en fabrik. Guido, eller Guy, skrev studenten vid Svenska Lyceum i Helsingfors 1942 och inkallades till vapentjänst på hösten samma år, fick granatkastarutbildning och blev stationerad bl.a. som eldledare i IR 13 på Svirfronten. Officersutbildning fick han på kurs UK59 i Niinisalo år 1944 och befordrades till fänrik. År 1968 avancerade han till sanitetslöjtnant.

Så snart han återvänt till det civila inledde han sina studier i medicin. Han avlade 1945 den s.k. medicofilexamen, som ännu då var i bruk som "tröskel" före intagning i medicinska fakulteten. Han avlade medicine kandidatexamen 1947 och blev medicine licentiat och därmed legitimerad läkare 1951. År 1959 blev han specialist i invärtes medicin.

Från hans aktiva karriär kan nämnas att han under kandidattiden gjorde korta studiebesök på Karolinska sjukhusets avdelning för invärtes medicin. Efter licentiatexamen verkade han som kommunalläkarvikarie i Alavus och i Evijärvi och blev ordinarie kommunalläkare på sistnämnda ort för tiden 1952–1956. På den tiden var kommunalläkaren den enda läkaren i en landskommun, och arbetsbördan var mycket stor men verksamheten var synnerligen lärorik. Under dessa år mognade tanken på specialisering i internmedicin. Specialisträttigheter kunde man på den tiden erhålla genom att arbeta ett visst antal

år vid ett större sjukhus under ledning av en docent vid en av landets två medicinska fakulteter, Helsingfors universitet och Åbo universitet. Överläkaren vid Vasa centralsjukhus internmedicinska avdelning var docent vid Helsingfors universitet varför det var möjligt att få specialistutbildning där. Under tiden 1956–1960 tjänstgjorde han som assistentläkare samt 1960–1961 som avdelningsläkare vid Vasa centralsjukhus internmedicinska avdelning. År 1961 blev han vald till överläkare vid Björneborgs stadssjukhus internmedicinska avdelning, en tjänst som han innehade till 1969 då han kallades till medicinsk chef vid Ab Medica. Denna post innehade han också efter Medicas fusionering 1985 med Leiras-Huhtamäki fram till sin pensionering 1987.

Detta kom sedan att bli hans verkningssfält, vilket också tillfredsställde hans intresse för medicinsk forskning, trots att även en akademisk avhandling hade övervägts. Redan under sin tid vid Vasa centralsjukhus var han medarbetare till några hematologiskt orienterade kolleger, vilket utmynnade i några publikationer. Som medicinsk chef för forskningen på Medica, som gällde dels utnyttjandet av nya utländska rön på molekyllär nivå, dels utvecklandet av egna nya molekyler (produkter) samt framför allt kliniska prövningar spelade han en viktig roll för firmans produktutveckling. Han hade hand om den kliniska prövningen som delvis gjordes i hemlandet men också till en del vid utländska kliniker. Han var en stimulerande och öppen chef med en mängd

idéer, och han organiserade återkommande instruktiva och kritiska arbetsmöten och symposier kring problemen. Redan på grund av sin tjänst men också för sin egen fortbildning deltog han regelbundet i internationella kongresser liksom också i de årliga Medicinardagarna i Helsingfors och i Riksstämman i Stockholm. Hans många utländska kontakter var till stor nytta för den farmakologiska forskningen. I ett hyllningstal vid hans avgång prisades framför allt hans förmåga att fatta nödvändiga beslut och att sedan hålla fast vid dem. Hans intresse och förmåga att uppmuntra intresse för och optimism inför föreliggande uppgifter fick högt betyg.

Till de publikationer som härrörde från hans tid i Vasa kom nu att adderas ett tjugotal artiklar i klinisk farmakologi där han haft en egen roll i forskarlaget. Han följde noga litteraturen och kunde på detta sätt, särskilt tack vare sitt goda minne, se vad som rörde sig inom området. Som ett markant vittnesbörd om detta kan anföras hans sista publikation år 1995 i tidskriften *The Lancet*. Det rörde sig om en gåtfull anemi hos en nära anhörig som ansågs obotlig, men idoga litteraturstudier utmynnade i ett experiment som i sin tur ledde till att anemin verkligen botades. För sina insatser förlänades han 1975 Riddartecknet av Finlands Vita Ros och 1982 erhöll han medicinalrådstitel och värdighet.

Samfälliga utlåtanden vittnar om att han var en god kliniker och att han var mycket uppskattad av sina patienter genom sitt empatiska väsen och särskilt för att han alltid gav sig tid att lyssna till vad de hade på hjärtat. Vid sidan om sin dagliga gärning hade han under alla dessa år även privat mottagning ända till 1994. Bland kolleger och vänner uppskattades han som vänskapsfull, en öppen och glad sällskapsmänniska som gärna sjöng i vänners lag och som tillsammans med sin hustru Ulla gärna öppnade hemmet för sina många vänner.

Schack och korsord var hans största intresse, och på 1940-talet ansågs han vara ett kommande namn inom schackkretsar. Under kriget vann han 17 divisionens schackmästerskap, 1946 akademiskt mästerskap och 1947 blev han finländsk mästare vid Nordiska schackturneringen. Genom att hans medicinska gärning fordrade mycket av honom

deltog han inte efter 1952 i några stora mästerskapstävlingar men fortsatte dock aktivt med att spela schack. I Björneborg grundade han en schackklubb, och vid hans flyttning till Helsingfors samlades kring honom åter ett litet sällskap där han regelbundet en gång i månaden oftast spelade simultant mot två eller tre andra och nästan undantagslöst utgick som vinnare.

Hans oväntade bortgång har väckt stor förstämning, han sörjs närmast av sin hustru Ulla samt av sönerna och deras familjer.

BROR-AXEL LAMBERG

Louis Bardy

Kirurgen, med.lic. Louis Bardy somnade in i sitt hem söndagen den 3 september 2000. Några veckor tidigare hade han fyllt 84 år. Louis Bardy föddes och växte upp i Helsingfors, närmare bestämt i Främre Tölö. Han gick i skola i Lärkan. Hans vänner berättar att det redan i ett tidigt skede stod klart för honom att han ville bli läkare, precis som sin farbror Henri Bardy, som var överläkare på Maria sjukhus i Helsingfors.

Redan i unga år imponerade Louis Bardy på sina vänner med sin fingerfärdighet och sin fantasirikedom. På scoutlägren yxade han till imponerande, detaljrika totempålar och i krigslekarna var det han som formade konstnärliga träsköldar och specialdetaljer som tillägg till rustningarna.

Louis Bardy gjorde fronttjänst både under vinterkriget och fortsättningskriget. Medicine licentiat blev han 1946 och specialist i kirurgi 1953. Under åren 1948–1953 arbetade han som assistentläkare vid Vasa stadssjukhus. Det var överläkare Ludvig Lindström i Vasa som blev hans läromästare. Åren 1953–1956 arbetade han på kirurgiska avdelningen på Kotka allmänna sjukhus. År 1956 omformades sjukhuset till Kotka stadssjukhus. Under 12 år fram till 1968 var Louis Bardy avdelningsläkare på sjukhusets kirurgiska avdelning. Hans läkarkolleger berättar att det var fråga om ett dussin mycket tunga år för avdelningsläkarna på sjukhuset. Jourerna kom tätt och var arbetsamma. Det gällde i många fall att operera dag och natt. År 1970 blev han överläkare för den kirurgiska

verksamheten på Kotka stadssjukhus. Sju år senare blev han överläkare för kirurgin på Kymi-Karhula sjukhus, där han arbetade till sin pensionering 1979.

Louis Bardy ansågs vara den starke mannen på Kotka stadssjukhus. Alla svåra fall förpassades till honom. Han var plikttrogen och kunnig. Han beskrivs som en mycket skicklig kirurg och som en sann praktiker. Han följde noga den medicinska utvecklingen, men var inte intresserad av att ägna sig åt teoretisk vetenskap och att publicera artiklar. Som kirurg hade han dessutom den värdefulla egenskapen att han först såg till människan och patienten som en helhet, först efter det koncentrerade han sig på den egentliga sjukdomen. Han övervägde mycket noga innan han gav sig in på stora, komplicerade och riskfyllda operationer; han var inte någon "raske Mattias", som hans läkarkolleger uttryckte det. De här färdigheterna och livsvisdomarna lärde han ut till alla de unga läkare som under årens lopp arbetade tillsammans med honom. Han ansågs vara en god förebild och läromästare för de yngre läkargenerationerna.

Bäst trivdes han i naturen och ute i skogarna kring sitt sommarparadis Kuuskoski på Abborfors gårds marker. Som den fingerfärdige kirurg han var, älskade han att arbeta med sina händer och framför allt att forma olika träföremål. Han snickrade konstnärliga bruksföremål för de mest fantasirika ändamål. Louis Bardys närmaste vänner kommer ihåg honom för hans medmänsklighet, för hans intresse för andra människor och för hans trofasthet som vän. För att inte tala om att alla glädde sig åt hans gästfrihet och att umgås med honom och hans familj.

PATRICIA WINCKELMANN-ZILLIACUS

Hans Wolfgang Ocklitz

Finska Läkaresällskapets utländske hedersledamot professor emeritus Hans Wolfgang Ocklitz avled den 29 december 1999 i Berlin.

Hans Ocklitz föddes 5.4.1921 i en lärarfamilj i Niederschlesien. Han blev student 1939 i Breslau från gymnasiet "Zum heiligen Dienst", som hade grundats 1538. Första delen av sin läkarexamen, Physikum, avlade han redan följande år, då han blev in kallad till krigstjänst. Han utbildades till sanitetsunderofficer men sårades på östfronten, vilket dock gjorde att han kunde fortsätta sina medicinska studier nu i Leipzig. År 1945 avlade han specialistexamen i pediatrik i Rostock där han vid blott 36 års ålder utsågs till professor i pediatrik.

Hans Ocklitz blev tidigt internationellt ansedd som infektionsforskare. Ocklitz kallades till Berlin som föreståndare för ett institut för infektionssjukdomar.

Hans Ocklitz var vetenskapligt synnerligen produktiv. Han publicerade flera läroböcker och ca 400 vetenskapliga artiklar. Han anlätades som konsult av WHO, speciellt i Indien. Han arbetade också för hälsovårdsministeriet i DDR och andra östblocksstater. Inom Naturwissenschaftliche Akademie Leopoldiana var hans chef för sektionerna för infektionslära och för pediatrik.

På återresan genom Sibirien från en internationell pediatrikkongress i Tokyo 1965 blev jag bekant och vän med Hans Ocklitz som var en varm vän av Finland.

Tack vare att Ocklitz var en internationellt ansedd expert på sitt område och att han var kyrkligt aktiv lutheran ansågs han i DDR vara politiskt inaktiv. Han fick därför behålla sina befattningar trots att han inte tillhörde det kommunistiska partiet. Han glädde sig mycket över sina kontakter med kolleger i väst särskilt i Sverige och Finland.

Med Hans Ocklitz var en beundrare av samhällslivet och traditioner i Skandinavien och Finland. Med honom har en tysk kulturpersonlighet gått ur tiden.

OLE WASZ-HÖCKERT